
Vergaderjaar 2023–2024

---

36 470 VII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2023 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid	6
2.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	6
3	Beleidsartikelen	10
3.1	Artikel 1. Openbaar bestuur en democratie	10
3.2	Artikel 2. Nationale veiligheid	13
3.3	Artikel 3. Woningmarkt	14
3.4	Artikel 4. Energietransitie gebouwde omgeving en bouwkwaliteit	18
3.5	Artikel 5. Ruimtelijke ordening en omgevingswet	23
3.6	Artikel 6. Overheidsdienstverlening en informatiesamenleving	26
3.7	Artikel 7. Werkgevers- en bedrijfsvoeringsbeleid	30
3.8	Artikel 9. Uitvoering Rijksvastgoedbeleid	33
3.9	Artikel 14. Slavernijverleden: fonds en herdenkingscomité	34
4	Niet-beleidsartikelen	36
4.1	Artikel 11. Centraal apparaat	36
4.2	Artikel 12. Algemeen	39
4.3	Artikel 13. Nog onverdeeld	40
5	Agentschappen	41
5.1	Dienst van de Huurcommissie (DHC)	41
5.2	Logius	43
5.3	Rijksorganisatie Beveiliging en Logistiek (RBL)	45
5.4	Rijksvastgoedbedrijf (RVB)	48
5.5	Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RVIG)	50

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3](#), eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2023 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII);
2. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie;

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

H.M. de Jonge

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De tweede suppletoire begroting geeft een beeld van de uitvoering van de begroting 2023. De tweede suppletoire begroting is opgebouwd vanaf de stand ontwerpbegroting 2023 (Kamerstukken II 2022/23, [36200 VII, nr. 1](#)) inclusief de nota van wijziging (Kamerstukken II 2022/23, [36200 VII, nr. 124](#)), amendementen (Kamerstukken II 2022/3, [36200 VII, nr. 50](#) tot en met 52), de eerste suppletoire begroting (Kamerstukken II 2022/23, [36350 VII, nr. 1](#)), de nota van wijziging op de eerste suppletoire begroting (Kamerstukken II 2022/23, [36350 VII, nr. 11](#)), de Prinsjesdag suppletoire begroting (Kamerstukken II 2022/23, [36435 VII, nr. 1](#)).

Bij de suppletoire begroting Prinsjesdag 2023 van 19 september jl. is de mutatie van € 58,2 mln. wel toegelicht maar niet verwerkt in de begrotingsstaat en in de budgettaire tabel van artikel 3. In deze tweede suppletoire begroting 2023 is in de begrotingsstaat en in de budgettaire tabel de juiste stand vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) opgenomen voor de uitgaven van artikel 3 zijnde € 6.813.367.

Uitgangspunt bij de tabel budgettaire gevolgen van beleid is dat per artikel de beleidsmatige en technische mutaties toegelicht worden, die groter dan of gelijk zijn aan de ondergrens zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) zijn opgenomen, de zogenaamde staffel. In het kader van transparantie of anderszins kan het voorkomen dat mutaties beneden deze ondergrenzen ook worden toegelicht.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV 2023

Artikel	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
1. Openbaar bestuur en democratie	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
2. Nationale Veiligheid	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
3. Woningmarkt	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 5 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 20 mln. Ontvangsten: 10 mln.
4. Energietransitie gebouwde omgeving en bouwkwaliteit	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
5. Ruimtelijke ordening en omgevingswet	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
6. Overheidsdienstverlening en informatiesamenleving	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
7. Werkgevers- en bedrijfsvoeringsbeleid	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
9. Uitvoering Rijksvastgoedbeleid	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 4 mln.
11. Centraal apparaat	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
12. Algemeen	Verplichtingen 1 mln.; Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen 2 mln.; Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
13. Nog onverdeeld	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.

De in de tabel budgettaire gevolgen van beleid gepresenteerde budgetflexibiliteit (percentage juridisch verplicht) is de stand per 23 oktober 2023.

Overzicht coronamaatregelen

Tabel 2 Extracomptabele tabel coronamaatregelen (bedragen x € 1.000)

Artikelnummer	naam maatregel/regeling	Bedrag verplichtingen 2023	Bedrag uitgaven 2023	Bedrag ontvangsten 2023	Relevante Kamerstukken
1	Inkomstenderving waterschappen	6.449	6.449		(Kamerstukken II 2023/24, 36470 VII,nr.2)
3	Huurtoeslag	–	–	– 1.800	(Kamerstukken II 2020/21, 35850 VII,nr.1)
Totaal		6.449	6.449	– 1.800	

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 3 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2023 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Uitgaven 2023
Vastgestelde begroting 2023¹		9.286.890
Stand 1^e suppletoire begroting 2023²		10.322.760
Stand Prinsjesdag suppletoire begroting 2023		10.435.085
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1) Compensatie hoogwater Limburgse gemeenten	1	3.211
2) Inkomstenderving waterschappen	1	6.449
3) Afrekening AIVD en MIVD	2	6.083
4) Bijdrage MIRT verkenning Utrecht	3	- 69.351
5) Afdracht BTW woningbouwimpuls	3	- 11.894
6) Onderuitputting woningbouwimpuls	3	- 120.298
7) Natuurinclusief isoleren	4	7.200
8) Afdracht BTW lokale aanpak isolatie	4	- 11.400
9) Bijdrage omgevingswet	5	10.000
10) Ontvlechting eindbalans UBR	11	8.000
11) Verrekening gemaakte kosten FMH	11	5.392
12) Desaldering ontvangsten Doc Direct	11	5.375
13) Aanvulling raming kosten HRM advies & DVA's	11	4.791
14) Kwijtschelden publieke schulden	12	- 50.000
15) Diverse mutaties	div	2.964
Stand 2^e suppletoire begroting 2023		10.231.607

1 Inclusief de nota van wijziging (Kamerstukken II 2022/23, [36200 VII, nr. 124](#)) en amendementen (Kamerstukken II 2022/3, [36200 VII, nr. 50](#) tot en met 52).

2 Inclusief de nota van wijziging op de eerste suppletoire begroting (Kamerstukken II 2022/23, [36350 VII, nr. 11](#)).

Toelichting

1) Dit betreft de compensatie van een deel van de kosten die de zwaarst getroffen gemeenten hebben gemaakt na de wateroverlast in Limburg (€ 3,2 mln.).

2) Dit betreft een overheveling van de Aanvullende Post van het ministerie van Financiën in verband met de inkomstenderving van de waterschappen als gevolg van de COVID-19 pandemie (€ 6,4 mln.). Deze middelen worden uitgekeerd aan de waterschappen.

3) Jaarlijks worden de bedrijfsvoeringskosten van de AIVD en MIVD verrekend tussen het ministerie van BZK en het ministerie van Defensie. Voor 2023 ontvangt de AIVD hiervoor € 6,1 mln. vanuit het ministerie van Defensie.

4) Er is een overboeking van € 69,4 mln. naar het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ten behoeve van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) ter verkenning van Openbaar Vervoer en Wonen in de regio Utrecht.

5) Er is een overboeking van € 11,9 mln. naar het ministerie van Financiën (onderdeel btw-compensatiefonds) voor de btw-afdracht van de aanvragen van de 5e tranche van de woningbouwimpuls.

6) De onderuitputting van 5e tranche woningbouwimpuls (€ 120,3 mln.) wordt generaal teruggeboekt. De middelen worden in 2024 weer opgeboekt op artikel 3.

7) De bestaande specifieke uitkering voor natuur inclusief isoleren wordt dit jaar opgehoogd met € 7,2 mln. Bij de aanpak van vleermuizen ten behoeve van verduurzaming van huizen, moeten gemeenten dit jaar alternatieve verblijfplekken (huisvesting) voor de vleermuissoorten regelen.

8) Er is een overboeking van € 11,4 mln. naar het ministerie van Financiën (onderdeel btw-compensatiefonds) van de btw-afdracht voor de regeling lokale aanpak isolatie (LAI).

9) Dit betreft een desaldering van € 10,0 mln. van de meerontvangsten van artikel 4 voor de afbouw, uitbouw en beheer en doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

10) Het agentschap UBR is per 1 januari van dit jaar opgehouden te bestaan. Het voormalig UBR onderdeel Organisatie voor Bedrijfsvoering en Financiën (OBF) is sinds dit jaar ondergebracht onder artikel 11 als een kas/verplichtingendienst. De openstaande facturen (schulden) komen voor rekening van OBF via de overgedragen liquide middelen (een begrotingsontvangst) van UBR. Middels een desaldering worden deze middelen nu ingezet ter dekking van de betaling van deze openstaande facturen (€ 8 mln.).

11) Er zijn overboekingen van de andere departementen van in totaal € 5,4 mln. ter dekking van de gemaakte kosten voor werkplekken door FMH.

12) Middels een desaldering van € 5,4 mln. (door hogere ontvangsten) worden de geraamd uitgaven van Doc-Direkt verhoogd.

13) Middels een desaldering is er een aanvulling op de raming van de kosten van € 2,1 mln. voor de HRM-adviseurs en andere P&O dienstverlening die verricht worden ten behoeve van de agentschappen. Verder is er een desaldering van € 2,7 mln. als aanvulling op de raming van de kosten van de dienstverlening van de baten-lasten agentschappen die via het kerndepartement lopen voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVA's).

14) De compensatie van de uitgaven en de derving van inkomsten bij medeoverheden vindt plaats op basis van nacalculatie (werkelijke kosten). Omdat op dit moment volgens de voorwaarden nog niet kan worden overgegaan tot betaling, komt het restant van het budget (€ 50 mln.) dit jaar niet meer tot uitputting en wordt generaal teruggeboekt. In het voorjaar wordt gekeken naar de meerjarige raming en welke middelen nodig zijn voor de doelstelling.

Tabel 4 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2023 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Ontvangsten 2023
Vastgestelde begroting 2023¹		679.570
Stand 1^e suppletoire begroting 2023²		857.104
Stand Prinsjesdag suppletoire begroting 2023		934.994
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1) Natuurinclusief isoleren	4	7.200
2) Bijdrage omgevingswet	4	10.000
3) Meerontvangsten bijdrage zakelijke lasten	6	4.200
4) Benzineveilingen	9	91.000
5) Meer opbrengst bodemmateriële	9	6.486
6) Ontvlechting eindbalans UBR	11	8.000
7) Desaldering ontvangsten Doc Direct	11	5.375
8) Aanvulling raming kosten HRM advies & DVA's	11	4.791
9) Diverse mutaties	Div	- 376
Stand 2^e suppletoire begroting 2023		1.071.670

1 Inclusief de nota van wijziging (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VII, nr. 124) en amendementen (Kamerstukken II 2022/3, 36200 VII, nr. 50 tot en met 52).

2 Inclusief de nota van wijziging op de eerste suppletoire begroting (Kamerstukken II 2022/23, 36350 VII, nr. 11).

Toelichting

1) Het betreft de meerontvangsten op artikel 4 in 2023. Er wordt € 7,2 mln. gedesaldeerde en ingezet voor ophoging van de specifieke uitkering voor natuur inclusief isoleren, voor de aanpak van de vleermuizen.

2) Het betreft de meerontvangsten op artikel 4 in 2023. Er wordt 10,0 mln. gedesaldeerde voor de afbouw, uitbouw en beheer en doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) op artikel 5.

3) Het betreft de meerontvangsten op artikel 6 in 2023. Deze ontvangsten worden gedesaldeerde en ingezet op artikel 9 voor de relatief veel aanslagen voor zakelijke lasten uit voorgaande jaren die zijn binnengekomen en betaald moeten worden door het Rijksvastgoedbedrijf (RVB).

4) Er is circa € 6,4 mln. aan meerontvangsten voor bodemmateriële.

5) Er is € 91 mln. aan meerontvangsten doordat de veiling van benzinstations langs Rijkswegen meer heeft opgebracht dan geraamd.

6) Het agentschap UBR is per 1 januari van dit jaar opgehouden te bestaan. Het voormalig UBR onderdeel Organisatie voor Bedrijfsvoering en Financiën (OBF) is sinds dit jaar ondergebracht onder artikel 11 als een kas/verplichtingendienst. De openstaande facturen (schulden) komen voor rekening van OBF via de overgedragen liquide middelen (een begrotingsontvangst) van UBR. Middels een desaldering worden deze middelen nu ingezet ter dekking van de betaling van deze openstaande facturen (€ 8 mln.).

7) Er zijn meer ontvangsten van € 5,4 mln. bij Doc-Direct. Middels een desaldering wordt het budget verhoogd.

8) Er zijn meerontvangsten van € 2,1 mln. van de HRM-adviseurs en andere P&O dienstverlening die verricht worden ten behoeve van de agentschappen. Middels een desaldering wordt het budget verhoogd. Verder zijn meerontvangsten van € 2,7 mln. van de dienstverlening van de baten-lasten agentschappen die via het kerndepartement lopen voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVA's). Middels een desaldering wordt het budget verhoogd.

3 Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1. Openbaar bestuur en democratie

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1. Openbaar bestuur en democratie (bedragen x € 1.000)			
	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	456.372	8.073	464.445
Uitgaven	322.221	7.073	329.294
1.1 Bestuur en regio	201.154	9.677	210.831
<i>Subsidies (regelingen)</i>	16.198	1.935	18.133
POK - Multiproblematiek	1.036	800	1.836
POK - Antidiscriminatie	159	720	879
Oorlogsgravenstichting	3.969	0	3.969
Bestuur en regio	3.546	315	3.861
POK - Basisinfrastructuur	5.664	0	5.664
Regiodeals	0	100	100
Werk aan Uitvoering	1.819	0	1.819
Diverse subsidies	5	0	5
<i>Opdrachten</i>	7.322	- 1.940	5.382
POK - Multiproblematiek	1.028	- 824	204
Bestuur en regio	2.690	- 157	2.533
POK - Antidiscriminatie	370	- 191	179
Regiodeals	2.279	- 100	2.179
Diverse opdrachten	155	115	270
Antidiscriminatie	800	- 783	17
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	577	22	599
Diverse bijdragen	274	0	274
POK - Antidiscriminatie	0	22	22
Regiodeals	303	0	303
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	176.032	9.660	185.692
Groeiopgave Almere	9.774	0	9.774
Evides	1.250	0	1.250
Regiodeals	165.008	0	165.008
Gemeenten	0	9.660	9.660
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	63	0	63
Bijdragen internationaal	63	0	63
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	962	0	962
RWS	962	0	962
1.2 Democratie	121.067	- 2.604	118.463
<i>Subsidies (regelingen)</i>	47.032	0	47.032
Politieke partijen	30.431	- 638	29.793
Comité 4/5 mei	130	0	130
ProDemos	8.979	0	8.979
Verbinding inwoner en overheid	1.837	500	2.337
Toerusting en ondersteuning politieke ambtsdragers	3.397	0	3.397
Weerbaar bestuur	2.258	138	2.396
<i>Opdrachten</i>	7.493	- 1.265	6.228
Verbinding inwoner en overheid	3.817	- 1.002	2.815
Toerusting en ondersteuning politieke ambtsdragers	543	- 134	409
Weerbaar bestuur	3.133	- 129	3.004

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
<i>Inkomstenoverdrachten</i>	7.522	- 489	7.033
Toerusting en ondersteuning politieke ambtsdragers	7.032	0	7.032
Vergoeding rouwvervoer	490	- 489	1
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	3.600	- 1.042	2.558
Diverse bijdragen	3.600	- 1.042	2.558
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	52.760	0	52.760
Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid	52.760	0	52.760
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	102	- 10	92
Bijdrage internationaal	102	- 10	92
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	2.558	202	2.760
Dienst Publiek en Communicatie	2.558	202	2.760
Ontvangsten	14.905	551	15.456

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 6 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 1

	2023
juridisch verplicht	30%
bestuurlijk gebonden	69%
beleidsmatig gereserveerd	0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	1%

Van het totale uitgavenbudget op artikel 1 is 30% juridisch verplicht.

1.1 Bestuur en regio

Bijdrage aan medeoverheden

Gemeenten

Dit betreft een overheveling van de Aanvullende Post van het ministerie van Financiën in verband met de inkomstenderving van de waterschappen als gevolg van de COVID-19 pandemie (€ 6,4 mln.). Deze middelen worden uitgekeerd aan de waterschappen. Daarnaast betreft het compensatie van een deel van de kosten die de zwaarst getroffen gemeenten hebben gemaakt na de wateroverlast in Limburg (€ 3,2 mln.).

1.2 Democratie

Opdrachten

Verbinding inwoner en overheid

Dit betreft voornamelijk een overboeking naar de begroting van het Provinciefonds ten behoeve van de aanjagende rol van Provincies bij het versterken van de slagkracht van kleine gemeenten tegen ondermijnende invloeden, bijvoorbeeld in het kader van een provinciale weerbaarheidsnorm of provinciale ondermijningsprogramma's.

Weerbaar bestuur

Dit betreft voornamelijk een overboeking naar de begroting van het Provinciefonds in verband met de impuls vervolgaanpak vakantieparken en Ariadne project. De provincies ontvangen middelen voor de vervolgaanpak op vakantieparken (Kamerstukken II, 2022/23, [32 847, nr. 1070](#)), met name

voor het verder verbeteren van de registratie van vakantieparken. Daarnaast ontvangt de provincie Gelderland een bijdrage voor continuering van het Ariadne project in het kader van het verlengingsplan 2023 en 2024 t/m 2026. Dit samenwerkingsproject is gericht op het aanpakken van criminaliteit en ondermijning op en rondom vakantieparken.

3.2 Artikel 2. Nationale veiligheid

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2. Nationale veiligheid (bedragen x € 1.000)			
	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen (1))	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3)=(1+2)
Verplichtingen	445.117	5.125	450.242
Uitgaven	445.117	5.125	450.242
AIVD apparaat	426.786	- 3.875	422.911
AIVD geheim	18.331	9.000	27.331
Ontvangsten	17.214	0	17.214

Toelichting

Van het totale uitgavenbudget op artikel 2 is 100% juridisch verplicht.

Uitgaven

AIVD apparaat

Er vindt een overboeking plaats naar het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de bijdrage van € 0,4 mln. aan TNO voor kennisopbouw.

De toegekende middelen voor de Contraterrorisme (CT) infobox zijn dit jaar niet geheel nodig binnen de CT infobox. Hierom wordt € 0,5 mln. binnen de doelstellingen van CT elders ingezet.

Daarnaast worden de jaarlijkse bedrijfsvoeringskosten van de diensten (AIVD en MIVD) verrekend tussen het ministerie van BZK en het ministerie van Defensie. Voor 2023 ontvangt de AIVD hier circa € 6,1 mln. vanuit het ministerie van Defensie.

Er vindt een reallocatie plaats naar het geheime budget van de AIVD van € 9 mln.

AIVD geheim

Er vindt een reallocatie plaats vanaf het budget AIVD apparaat naar het geheime budget van de AIVD van € 9 mln.

3.3 Artikel 3. Woningmarkt

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3. Woningmarkt (bedragen x € 1.000)			
Art. Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	7.151.876	- 202.599	6.949.277
Uitgaven	6.813.367	- 207.588	6.605.779
3.1 Woningmarkt	5.031.040	- 1.829	5.029.211
<i>Subsidies (regelingen)</i>	32.411	3.912	36.323
Bevordering eigen woningbezit	8.600	0	8.600
Stimuleringsmiddelen wooncoöperaties	176	0	176
Ouderenhuisvesting	14.016	- 2.000	12.016
Woningmarkt	9.619	5.912	15.531
<i>Opdrachten</i>	56.633	722	57.355
NHG risicovoorziening	49.905	0	49.905
Woningmarkt	6.728	722	7.450
<i>Inkomstenoverdrachten</i>	4.917.355	- 5.160	4.912.195
Huurtoeslag	4.917.355	- 5.160	4.912.195
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	3.211	0	3.211
Woningmarkt	3.211	0	3.211
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	3.500	- 700	2.800
Grote gezinnen	3.500	- 700	2.800
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	15.977	- 10	15.967
Dienst van de Huurcommissie	15.815	75	15.890
RVO (Uitvoeringskosten BEW)	162	- 85	77
<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	1.953	- 593	1.360
Financiën (IXB)	800	- 800	0
Infrastructuur en Waterstaat (XII)	1.153	207	1.360
3.3 Woningbouw	1.782.327	- 205.759	1.576.568
<i>Subsidies (regelingen)</i>	1.006	- 38	968
Woningbouw	1.006	- 38	968
<i>Opdrachten</i>	16.424	357	16.781
Woningbouwimpuls	106	250	356
Volkshuisvestingsfonds	1.059	- 350	709
Woningbouw	2.308	100	2.408
Tijdelijke uitvoeringsorganisatie	12.856	287	13.143
Grootschalige woningbouwgebieden	95	70	165
<i>Storting/onttrekking begrotingsreserve</i>	136.700	1.400	138.100
Herplaatsingsgarantie	136.700	1.400	138.100
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	151	38	189
CBS	151	38	189
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	1.457.430	- 209.495	1.247.935
Flexpools	10.000	- 1.232	8.768
Woningbouwimpuls	357.202	- 251.543	105.659
Volkshuisvestingsfonds	280.684	0	280.684
Kwetsbare groepen	35.585	0	35.585
Woondeals	10.000	0	10.000
Grootschalige woningbouwgebieden	454.500	0	454.500
Versnelling huisvesting	11.459	0	11.459
Overlooplocaties	48.000	- 6.720	41.280
Start-bouwimpuls	250.000	50.000	300.000

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	170.616	1.979	172.595
RVO	3.656	- 2.654	1.002
RVB	166.960	4.633	171.593
Ontvangsten	564.955	- 11.307	553.648

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 9 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 3

	2023
juridisch verplicht	100%
bestuurlijk gebonden	0%
beleidsmatig gereserveerd	0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0%

Van het totale uitgavenbudget op artikel 3 is 100% juridisch verplicht.

Uitgaven

3.1 Woningmarkt

Subsidies

Ouderenhuisvesting

Het gereserveerde budget voor de opvang van Soedanese vluchtelingen blijkt onvoldoende om alle kosten tot en met december te kunnen betalen. Er wordt hiervoor € 2 mln. overgeboekt van dit budget.

Woningmarkt

Op grond van artikel 91 van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: Wet FinBES) kan een bijzondere uitkering worden verstrekt. Gelet op artikel 92, lid 2, onderdeel c van de Wet FinBES kan aan Bonaire, Sint Eustatius en Saba voor het kalenderjaar 2023 een bijdrage worden toegekend voor de kosten van de verhuurderssubsidie, van respectievelijk USD 1.051.078 (€ 0,9 mln.), USD 118.500 (€ 0,12 mln.) en USD 23.750 (€ 0,02 mln.). Daarnaast vindt een nabetaling plaats aan Bonaire voor de particuliere verhuurderssubsidie van USD 350.000 (€ 0,3 mln.) en een voorschot voor de particuliere verhuurderssubsidie van USD 660.000 (€ 0,6 mln.).

In de huurtoeslag wordt een raming opgenomen voor Wonen in Caribisch Nederland. In deze raming is ook een bedrag bestemd voor de afgesloten Woondeal Bonaire. Hiervoor wordt € 3 mln. aan dit budget toegevoegd.

Opdrachten

Woningmarkt

Voor de opvang van Soedanese evacuees is er budget gereserveerd. Het gereserveerde budget blijkt echter onvoldoende om alle kosten tot en met december 2023 te kunnen betalen. Er wordt € 2 mln. overgeboekt naar dit budget om de kosten te kunnen betalen. Daarnaast zijn er nog facturen ontvangen voor de opvang van Afghaanse Nederlanders van de gemeente Haarlemmermeer.

Er vindt tevens een mutatie plaats van circa € 1,3 mln. naar het Gemeentefonds. Deze decentrale uitkering is bedoeld voor gemeenten die via het Rijk zijn betrokken bij de zogenoemde nazorg van evacuees uit Soedan. Het betreft de zorg voor Nederlanders die vanaf eind april zijn gerepatriëerd uit Soedan.

Inkomensoverdrachten

Huurtoeslag

Er vindt een overboeking van circa € 2,2 mln. plaats voor de bijzondere uitkering en de bijdrage voor de kosten van de verhuurderssubsidie aan de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Deze overboeking betreft ook de nabetaling aan Bonaire voor de verhuurderssubsidie.

Er vloeit daarnaast € 3 mln. van de huurtoeslag naar de afgesloten Woondeal Bonaire.

3.3 Woningbouw

Storting begrotingsreserve

Herplaatsingsgarantie

Dit betreft de geraamde uitvoeringskosten van circa € 1,4 mln. voor de financiële herplaatsingsgarantie. De middelen worden gerealloceerd naar de begrotingsreserve om deze terug in de risicovoorziening te storten.

Bijdrage aan medeoverheden

Flexpools

Dit betreft de btw afdracht aan het btw-compensatiefonds behorend bij de flexpool regeling.

Woningbouwimpuls

Het betreft hier meerdere mutaties.

Er is een overboeking van € 69,4 mln. naar het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ten behoeve van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) ter verkenning van OV en Wonen in de regio Utrecht.

Er is een overboeking van € 11,9 mln. naar het ministerie van Financiën (onderdeel btw compensatiefonds) van de btw afdracht voor de aanvragen van de 5e tranche van de woningbouwimpuls.

De onderuitputting van 5e tranche woningbouwimpuls (€ 120,3 mln.) wordt generaal teruggeboekt. De Woningbouwimpuls kent een 100 procent eindejaarsmarge waardoor deze middelen in 2024 weer opgeboekt worden op artikel 3.

Uit de onderuitputting van woningbouwimpuls is er een reallocatie van € 50 mln. gedaan naar de start-bouwimpuls. Zie de start-bouwimpuls voor verdere toelichting.

Uit de onderuitputting worden daarnaast drie amendementen (€60 mln.) gedekt die recent zijn ingediend bij de begrotingsbehandeling. Tevens wil ik mij inzetten om een deel van de onderuitputting bij Voorjaarsnota vrij

te maken ten behoeve van een regeling waarmee grotere en complexe locaties financieel kunnen worden ondersteund, onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

Overlooplocaties

Dit betreffen uitgaven in het kader van de fysieke herplaatsingsgarantie voor flexwoningen. Na het sluiten van samenwerkingsovereenkomsten met gemeenten kan in 2023 worden overgegaan op uitkering door middel van een SPUK-regeling voor circa € 41,3 mln. Voor het overige deel van de fysieke herplaatsingsgarantie vinden de uitgaven plaats in 2024.

Start-bouwimpuls

Dit betreft een ophoging van het budget voor de start-bouwimpuls van € 250 mln. naar € 300 mln. vanuit de onderuitputting van de vijfde tranche woningbouwimpuls, gezien de grote interesse die bestaat in de regeling. De startbouwimpuls is bedoeld voor nieuwbouwprojecten die door de veranderde economische omstandigheden dreigen te vertragen of on hold te worden gezet.

Bijdrage aan agentschappen

RVO

Het betreft hier een tweetal mutaties.

Er vindt, conform afspraak met het ministerie van Financiën, een afboeking plaats van circa € 1,3 mln. van de onderuitputting van de middelen van de woningbouwimpuls, waarvoor een 100% eindejaarsmarge geldt. In 2024 zullen deze middelen weer worden opgeboekt bij de 1e supplettoire begroting 2024.

Verder wordt er € 1,4 mln. gerealloceerd naar de risicovoorziening voor de financiële herplaatsingsgarantie van flexwoningen.

RVB

Het betreft hier meerdere mutaties.

De matching van bouwlocaties aan de ingekochte flexwoningen vraagt meer maatwerk en verloopt minder snel dan verwacht. Aanvullend wordt circa € 4,6 mln. beschikbaar gesteld voor de verlenging van de distributielocaties en voor meerkosten voor ingekochte flexwoningen.

Ontvangsten

Dit betreft een saldo van meerdere mutaties, waarvan een tweetal toegelicht.

Door een latere matching van ingekochte flexwoningen met afnemers, komt een deel van de ontvangsten later binnen dan geraamd. In 2023 wordt € 11,3 mln. afgeboekt. Deze ontvangsten schuiven door naar 2024.

3.4 Artikel 4. Energietransitie gebouwde omgeving en bouwkwiteit

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4. Energietransitie gebouwde omgeving en bouwkwiteit (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	1.281.240	3.376	1.284.616
Uitgaven	1.061.783	- 4.874	1.056.909
4.1 Energietransitie en duurzaamheid	1.043.623	- 2.393	1.041.230
<i>Subsidies (regelingen)</i>	377.205	- 1.989	375.216
Subsidie verduurzaming en onderhoud huurwoningen	10.716	- 7.000	3.716
Energiebesparing Koopsector	15.618	0	15.618
Energiebesparing Huursector	369	648	1.017
Kennis- en innovatieprogramma emissiearme bouwproducten (stikstof)	5.691	900	6.591
Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	126.830	7.000	133.830
Energietransitie en duurzaamheid	29.227	3.854	33.081
Renovatiewersneller	7.739	0	7.739
SAH	11.700	0	11.700
Warmtefondsen	155.390	0	155.390
Nationaal Groeifonds	11.925	- 7.391	4.534
Biobased Bouwen	2.000	0	2.000
<i>Opdrachten</i>	4.750	- 666	4.084
Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	1.500	0	1.500
Energietransitie en duurzaamheid	3.250	- 666	2.584
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	1.482	554	2.036
Energietransitie en duurzaamheid	1.482	554	2.036
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	623.252	1.250	624.502
Aardgasvrije wijken	0	154	154
Ventilatie in scholen	0	210	210
Nationaal Isolatie Programma (Lokale aanpak woningisolatie)	376.579	- 11.400	365.179
Ondersteuning aanpak energiearmoede	186.173	- 5.063	181.110
Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	16.500	0	16.500
Nationaal Isolatie Programma (Soortenmanagement)	44.000	10.000	54.000
Nationaal Groeifonds	0	7.349	7.349
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	32.222	1.122	33.344
ILT (Handhaving Energielabel)	527	- 518	9
RVO (Uitvoering Energieakkoord)	1.789	- 1.683	106
Dienst Publiek en Communicatie	113	0	113
RVO (Energietransitie en duurzaamheid)	24.478	2.892	27.370
RVB	3.540	389	3.929
Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	1.775	0	1.775
Nationaal Groeifonds	0	42	42
<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	4.712	- 2.664	2.048
EGO (innovatie)	4.287	- 2.239	2.048
Handhaving energielabel C	425	- 425	0
4.2 Bouwregelgeving en bouwkwiteit	18.160	- 2.481	15.679
<i>Subsidies (regelingen)</i>	15.191	- 3.531	11.660
Bouwregelgeving en bouwkwiteit	15.191	- 3.531	11.660
<i>Opdrachten</i>	1.409	1.050	2.459

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Bouwregelgeving en bouwkwaliteit	1.409	1.050	2.459
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	50	0	50
Overige bijdragen	50	0	50
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	1.510	0	1.510
RVB	1.510	0	1.510
Ontvangsten	686	18.600	19.286

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 11 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 4

	2023
juridisch verplicht	80%
bestuurlijk gebonden	20%
beleidsmatig gereserveerd	0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0%

Van het totale uitgavenbudget op artikel 4 is 80% juridisch verplicht.

Uitgaven

4.1 Energietransitie en duurzaamheid

Subsidies (regelingen)

Subsidie verduurzaming en onderhoud huurwoningen

Vanwege de hoge respons op de conceptregeling Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA) wordt het budget opgehoogd met € 7 mln. voor 2023. Daarvoor wordt vanuit de onderuitputting op de Subsidie Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH) dit bedrag gerealloceerd.

Kennis- en innovatieprogramma emissiearme bouwproducten (stikstof)

Dit betreft subsidies van € 0,9 mln. aan building balance voor innovatieve bouwprojecten.

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Vanwege de hoge respons op de conceptregeling Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA), is prognose van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) dat dit budget opgehoogd moet worden met € 7 mln. voor 2023. Dekking vindt plaats uit de onderuitputting van de Subsidie Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH) in 2023. Het budget voor 2024 zal bij de 1e suppletoire begroting van 2024 met € 7 mln. naar beneden worden bijgesteld.

Energietransitie en duurzaamheid

Dit betreft een reallocatie van € 1,7 mln. van energielabelbudgetten naar het instrument subsidies *Energietransitie en duurzaamheid* voor het verstrekken van energielabelgerelateerde subsidies en een reallocatie van € 4 mln. naar het instrument subsidies *Energietransitie en duurzaamheid* voor een subsidie aan Energie Samen voor energiefixers. Daarnaast wordt de participatiecoalitie van € 0,4 mln. middels een reallocatie omgezet van een opdracht in een subsidie. Daarnaast worden de bestaande specifieke

uitkering voor natuur inclusief isoleren in 2023 opgehoogd met € 2 mln. Bij de aanpak van vleermuizen ten behoeve van verduurzaming van huizen, moeten gemeenten dit jaar alternatieve verblijfplekken (huisvesting) voor de vleermuissoorten regelen.

Nationaal Groeifonds

Vanuit het groeifondsprogramma Toekomstbestendige Leefomgeving wordt totaal € 7,35 mln. inclusief BTW verdeeld via een specifieke uitkering over twee gemeenten en een provincie. Zie hiervoor de specificatie onder *bijdrage aan medeoverheden*.

Bijdrage aan medeoverheden

Nationaal Isolatie Programma (lokale aanpak woonisolatie)

Dit betreft de afdracht aan het BTW compensatiefonds van € 11,4 mln. voor de regeling Lokale Aanpak Isolatie (LAI). Het budget wordt voor deze afdracht gerealloceerd naar het juiste instrument *Energietransitie Gebouwde Omgeving*.

Ondersteuning aanpak energiearmoede

Dit betreft een reallocatie van € 4 mln. naar de subsidiepost *Energietransitie en duurzaamheid* voor een subsidie aan Energie Samen voor energiefixers. Daarnaast wordt de bestaande specifieke uitkering voor natuurinclusief isoleren in 2023 opgehoogd met € 0,8 mln. Bij de aanpak van vleermuizen ten behoeve van verduurzaming van huizen, moeten gemeenten dit jaar alternatieve verblijfplekken (huisvesting) voor de vleermuissoorten regelen. Tevens wordt aan de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk onderzoek een opdracht gegeven voor de uitbreiding van het onderzoeksprogramma *Energietransitie Studies* in het kader van energiearmoede onderzoek. Dit budget van € 0,3 mln. wordt gerealloceerd naar het juiste instrument.

Nationaal Isolatie Programma (soortenmanagement)

De bestaande specifieke uitkering voor natuurinclusief isoleren wordt dit jaar opgehoogd met totaal € 10 mln., waarvan € 7,2 mln. uit een desaldering en € 2,8 mln. uit een reallocatie. Bij de aanpak van vleermuizen ten behoeve van verduurzaming van huizen, moeten gemeenten dit jaar alternatieve verblijfplekken (huisvesting) voor de vleermuissoorten regelen.

Nationaal Groeifonds

Vanuit het groeifondsprogramma Toekomstbestendige Leefomgeving wordt totaal € 7,35 mln. inclusief BTW verdeeld via een specifieke uitkering over twee gemeenten en een provincie. Hieronder is een overzicht opgenomen waarin, volgens, in overeenstemming met artikel 17, lid 2 van de Financiële Verhoudingswet, de maximaal te ontvangen bedragen per gemeente en provincie zijn opgenomen.

De middelen voor de provincie Noord-Holland van € 0,127 mln. en de gemeente Amsterdam van circa € 5,9 mln. zijn bestemd voor proeftuinen die zich richten op datagedreven beheer en onderhoud, levensduurverlenging en toekomstbestendig vervangen van infrastructuur zoals kademuren, bruggen en wegen. De middelen voor de gemeente Almere van circa € 0,276 mln. zijn bestemd voor proeftuinen die zich richten op de ontwikkeling van de productieketen voor toekomstbestendig biobased bouwen. De aanvragen voor deze specifieke uitkeringen worden beoordeeld volgens, in overeenstemming met de eerder door het kabinet en groeifondscommissie goedgekeurde doelstellingen, kernprestatie indicatoren (kpi's) en

deliverables. De verantwoording vindt plaats volgens de SiSa systematiek. Voor de btw-afdracht aan het btw-compensatiefonds wordt circa € 1,1 mln. afgedragen.

Tabel 12 Verdeling Nationaal Groeifonds Toekomstbestindige Leefomgeving (bedragen in €)

	Beschikbare bedrag	Afdracht BTW-compensatie	Toegekend bedrag exclusief BTW
Provincie Noord-Holland	154.267	26.774	127.493
Gemeente Amsterdam	6.862.575	979.183	5.883.392
Gemeente Almere	331.732	55.717	276.015
Totaal	7.348.574	1.061.674	6.286.900

Bijdrage aan agentschappen

RVO (Uitvoering Energieakkoord)

Dit betreffen meerdere reallocaties vanuit RVO naar het juiste instrument voor het verstrekken van energielabelgerelateerde subsidies van € 0,8 mln., voor diverse overboekingen aan het ministerie van EZK van € 0,3 mln. en voor een bijdrage aan het Kadaster voor Appartementsrechten BIM Legal van € 0,5 mln.

RVO (Energietransitie en duurzaamheid)

Dit betreft middelen van € 2,3 mln. voor een aanvullende opdracht aan RVO voor circulaire bouweconomie van het instrument *RVO (Energietransitie en duurzaamheid)*. Tevens worden er ontvangsten van € 0,5 mln. van de regelingen die RVO uitvoert, ingezet voor de opdracht aan RVO voor deze regelingen.

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

Energietransitie Gebouwde Omgeving (EGO)

Dit betreft een toevoeging van het *Nationaal Isolatie Programma (lokale aanpak woonisolatie)* en een afdracht van € 11,4 mln. aan het btw-compensatiefonds voor de regeling Lokale Aanpak Isolatie (LAI). Het budget wordt gerealloceerd naar het juiste instrument voor de afdracht. Daarnaast betreft het een subsidies aan building balance voor innovatieve bouwprojecten van € 0,9 mln. Verder betreft dit diverse kleinere overboekingen en reallocaties met een saldo van totaal € 1,3 mln. naar andere instrumenten.

4.2 Bouwregelgeving en bouwkwiteit

Subsidie (regelingen)

Bouwregelgeving en bouwkwiteit

Dit betreft middelen van € 2,3 mln. voor een aanvullende opdracht aan RVO voor circulaire bouweconomie dat wordt gerealloceerd naar het instrument *RVO (Energietransitie en duurzaamheid)*. Daarnaast betreft het een reallocatie van € 0,9 mln. dat van deze subsidieregeling wordt omgezet in een opdracht aan de Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (NEN). Verder bevat deze regeling nog enkele kleine reallocaties naar andere instrumenten met een saldo van € 0,3 mln.

Opdrachten

Bouwregelgeving en bouwkwiteit

Betref een reallocatie van € 0,9 mln. dat van deze regeling wordt omgezet in een opdracht aan de Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (NEN). Verder wordt een subsidiebudget van 0,2 mln. gerealiseerd van het subsidiebudget naar het opdrachtenbudget bouwregelgeving voor de inkoopopdracht voor circulair bouweconomie.

Ontvangsten

Het betreft de meerontvangsten op dit artikel in 2023. Er wordt € 7,2 mln. gededald en ingezet voor ophoging van de specifieke uitkering voor natuurinclusief isoleren voor de aanpak van de vleermuizen, zie bij *bijdrage aan medeoverheden*. Verder wordt er € 10,0 mln. gededald voor de afbouw, uitbouw en beheer en doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) op artikel 5 onder *bijdrage aan ZBO's/RWT's*.

3.5 Artikel 5. Ruimtelijke ordening en omgevingswet

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5. Ruimtelijke ordening en omgevingswet (bedragen x € 1.000)			
Art. Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	132.603	30.933	163.536
Uitgaven	132.603	10.933	143.536
5.1 Ruimtelijke ordening	67.092	- 3.069	64.023
<i>Subsidies (regelingen)</i>	2.026	- 411	1.615
Programma Ruimtelijk Ontwerp	595	103	698
Basisregistraties	581	0	581
Ruimtelijk instrumentarium (diversen)	800	- 500	300
Basisregistraties Ondergrond	50	- 14	36
<i>Opdrachten</i>	14.327	- 4.333	9.994
Programma Ruimtelijk Ontwerp	3.934	- 629	3.305
Basisregistraties Ondergrond	2.247	- 859	1.388
Gebiedsontwikkeling	1.806	- 940	866
Geo-informatie	385	0	385
Ruimtelijk instrumentarium (diversen)	5.955	- 1.905	4.050
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	36.658	3.833	40.491
Kadaster (Basisregistraties)	31.471	3.242	34.713
Geo-informatie	42	0	42
Basisregistraties Ondergrond	607	75	682
Diverse bijdragen	0	316	316
Geonovum	1.736	0	1.736
ICTU	2.345	0	2.345
Nationaal Groeifonds	457	200	657
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	2.602	0	2.602
Diversen projecten ruimtelijke kwaliteit	250	- 250	0
Gebiedsontwikkeling	2.352	250	2.602
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	11.199	- 2.376	8.823
RVB	3.477	- 800	2.677
RWS (Leefomgeving)	7.549	- 1.576	5.973
Basisregistraties Ondergrond	47	0	47
RIVM	126	0	126
<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	280	218	498
Economische Zaken en Klimaat (XIII)	280	218	498
5.2 Omgevingswet	65.511	14.002	79.513
<i>Subsidies (regelingen)</i>	1.907	0	1.907
Eenvoudig Beter	1.907	0	1.907
<i>Opdrachten</i>	3.487	- 1.000	2.487
Aan de Slag	3.187	- 925	2.262
Serviceteam Rijk	300	- 75	225
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	30.682	15.782	46.464
Kadaster	27.784	17.071	44.855
Geonovum	2.345	- 1.304	1.041
ICTU	543	15	558
Serviceteam Rijk	10	0	10
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	29.435	- 780	28.655
RWS (Eenvoudig beter)	3.658	185	3.843
Serviceteam Rijk	2.543	- 615	1.928

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Aan de Slag	23.234	- 350	22.884
Ontvangsten	11.952	2.210	14.162

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 14 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 5

	2023
juridisch verplicht	79%
bestuurlijk gebonden	1%
beleidsmatig gereserveerd	20%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0%

Van het totale uitgavenbudget op artikel 5 is 79% juridisch verplicht.

Uitgaven

5.1. Ruimtelijke Ordening

Opdrachten

Ruimtelijk instrumentarium (diversen)

Dit betreft met name een reallocatie voor een bijdrage van € 0,5 mln. aan het Kadaster voor het beheren, exploiteren en door ontwikkelen van de landelijke voorzieningen voor de Nationale Geo-Informatie Infrastructuur. Tevens betreft dit € 1,4 mln. aan middelen, die onderdeel zijn van een totale bijdrage van € 3,7 mln., die worden overgeboekt naar het Provinciefonds. De middelen zijn bestemd ter ondersteuning van provincies in het proces van het opstellen van het ruimtelijk voorstel en ruimtelijk arrangement en zorgen dat de ontwikkelperspectieven daar onderdeel van uitmaken.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Kadaster (Basisregistraties)

Dit betreft een afrekening van 2022 van € 0,5 mln. voor de Nationale Geo-Informatie Infrastructuur (NGII) en een reallocatie van € 2,8 mln. voor een bijdrage aan het Kadaster voor het beheren, exploiteren en doorontwikkelen van de landelijke voorzieningen voor de NGII.

Bijdrage aan agentschappen

RWS (Leefomgeving)

Dit betreft met name een reallocatie van € 1,7 mln. voor een bijdrage aan het Kadaster voor het beheren, exploiteren en doorontwikkelen van de landelijke voorzieningen voor de Nationale Geo-Informatie Infrastructuur. Tevens betreft het bijdragen van € 0,1 mln. van andere departementen voor de instandhouding en releases van het huidige Omgevingsloket-Online (OLO2).

5.2. Omgevingswet

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Kadaster

Dit betreffen meerdere reallocaties van totaal € 16,6 mln. voor de afbouw, uitbouw en beheer en doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de vaststelling van de bijdrage van € 0,4 mln. voor 2022 aan Kadaster voor uitbouw en implementatie Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Geonovum

Dit betreft de vaststelling van de bijdrage van € 0,8 mln. voor 2022 aan Geonovum voor afbouw, uitbouw en het beheer van het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Tevens betreft het een reallocatie van € 2,1 mln. om de bijdrage aan de Tactisch Beheer Organisatie (TBO), uitgevoerd door het Kadaster, voor de jaaropdracht voor beheer en doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet op de juiste regeling te kunnen verantwoorden.

Ontvangsten

Dit betreffen de vaststellingen van de bijdragen voor 2022 aan het Geonovum voor afbouw, uitbouw en beheer Digitaal Stelsel Omgevingswet van € 0,8 mln., aan het Kadaster voor uitbouw en implementatie Digitaal Stelsel Omgevingswet van € 0,4 mln. en aan KOOP voor beheer en implementatie Digitaal Stelsel Omgevingswet van € 0,6 mln. Verder betreft het de afrekening 2022 voor Nationale Geo-Informatie Infrastructuur (NGII) van € 0,5 mln.

3.6 Artikel 6. Overheidsdienstverlening en informatiesamenleving

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6. Overheidsdienstverlening en informatiesamenleving (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	512.951	- 3.336	509.615
Uitgaven	512.951	- 3.336	509.615
6.2 Overheidsdienstverlening, informatiebeleid en informatiesamenleving	87.070	- 4.704	82.366
<i>Subsidies (regelingen)</i>	9.761	982	10.743
Overheidsdienstverlening	9.761	982	10.743
<i>Opdrachten</i>	33.479	- 25.076	8.403
Overheidsdienstverlening	14.329	- 9.004	5.325
Informatiesamenleving	19.150	- 16.072	3.078
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	15.250	8.648	23.898
CBS	134	0	134
KvK	5.724	- 5.724	0
ICTU	6.890	11.905	18.795
Diverse bijdragen	2.502	2.467	4.969
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	1.037	260	1.297
Gemeenten	634	260	894
Provincies	403	0	403
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	89	30	119
Digitale dienstverlening	89	30	119
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	27.401	10.452	37.853
RVO	831	3.600	4.431
RODI	7.903	- 5.000	2.903
Diverse bijdragen	0	38	38
Logius	16.928	9.003	25.931
RvIG	0	700	700
RDI	1.739	1.261	3.000
AZ-DPC	0	850	850
<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	53	0	53
Buitenlandse Zaken (V)	53	0	53
6.5 Identiteitsstelsel	40.495	- 102	40.393
<i>Opdrachten</i>	4.973	- 2.711	2.262
Identiteitsstelsel	4.973	- 2.711	2.262
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	3.409	- 1.964	1.445
Diverse bijdragen	0	45	45
ICTU	3.409	- 2.009	1.400
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	264	926	1.190
Gemeenten	264	926	1.190
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	31.849	3.647	35.496
RvIG	31.849	3.647	35.496
6.7 Hoogwaardige dienstverlening één overheid	63.758	1.470	65.228
<i>Subsidies (regelingen)</i>	6.750	- 2.000	4.750
Hoogwaardige dienstverlening één overheid	2.691	0	2.691
VNG	4.059	- 2.000	2.059
<i>Opdrachten</i>	10.134	- 5.167	4.967
Hoogwaardige dienstverlening één overheid	10.134	- 5.167	4.967

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	3.986	8.278	12.264
ICTU	3.986	5.200	9.186
CBS	0	500	500
KvK	0	337	337
Diverse bijdragen	0	2.241	2.241
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	24.262	- 2.241	22.021
Gemeenten	24.262	- 2.241	22.021
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	18.626	2.600	21.226
Logius	2.536	0	2.536
RvIG	11.736	600	12.336
AZ-DPC	3.718	1.400	5.118
Diverse bijdragen	636	600	1.236
6.8 Generieke Digitale Infrastructuur	321.628	0	321.628
<i>Subsidies (regelingen)</i>	3.436	10.038	13.474
Doorontwikkeling en innovatie digitale overheid	3.436	10.038	13.474
<i>Opdrachten</i>	45.305	- 41.030	4.275
Doorontwikkeling en innovatie	45.305	- 41.030	4.275
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	7.893	5.431	13.324
KvK	7.226	0	7.226
ICTU	0	5.431	5.431
RDW	1	0	1
Diverse bijdragen	666	0	666
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	806	0	806
Gemeenten	113	0	113
Provincies	210	0	210
Waterschappen	483	0	483
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	264.188	25.561	289.749
Logius	239.993	25.378	265.371
RvIG	11.243	0	11.243
RVO	11.155	0	11.155
RDI	745	0	745
Diverse bijdragen	688	183	871
AZ-DPC	364	0	364
Ontvangsten	10.927	4.200	15.127

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 16 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 6

	2023
juridisch verplicht	92%
bestuurlijk gebonden	3%
beleidsmatig gereserveerd	2%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	3%

Van het totale uitgavenbudget op artikel 6 is 92% juridisch verplicht.

Uitgaven

6.2 Overheidsdienstverlening, informatiebeleid en informatiesamenleving

Opdrachten

Overheidsdienstverlening

Dit betreft met name een reallocatie van € 7,0 mln. om de middelen voor onder andere de subsidie Alliantie Digitaal Samenleven en het BSN-koppelregister polymorfe pseudoniemen (BSNk PP) op de juiste instrumenten *subsidies* en *bijdragen aan agentschappen* te verantwoorden. Daarnaast worden er middelen gerealiseerd voor onder meer het programma Interbestuurlijke Datastrategie door ICTU en voor DigiD videobellen door NL wereldwijd van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Informatiesamenleving

Dit omvat met name een reallocatie van € 6,0 mln. om de realisatie van de werkagenda op het juiste instrument *subsidies* en *bijdragen aan agentschappen* te verantwoorden. Daarnaast betreft dit diverse reallocaties voor onder meer de RVO-jaaropdracht, het programma Interbestuurlijke Datastrategie door ICTU, de Europese Digitale Identiteit (eID) en BSNk PP door Logius op het juiste instrument te kunnen verantwoorden. Ook worden er middelen beschikbaar gesteld aan Bonaire, Saba en Sint-Eustatius voor het inrichten van CIO-offices, het ontwikkelen van digitaliseringsagenda's en de digitale basis.

Bijdragen aan ZBO's/RWT's

KvK

Dit betreffen reallocaties van in totaal € 5,7 mln. voor onder meer ibewustzijn cybersecurity en het programma Regie op Gegevens (RoG) door ICTU en voor de bijdragen informatiepunten Digitale Overheid om deze op de juiste regelingen *ICTU* en *diverse bijdragen* te kunnen verantwoorden.

ICTU

Dit betreft reallocaties om de middelen voor het programma Interbestuurlijke Datastrategie, ibewustzijn cybersecurity en RoG op de juiste regeling te kunnen verantwoorden.

Bijdrage aan agentschappen

RODI

Dit betreffen voor het overgrote deel reallocaties om de middelen voor de jaaropdracht RVO, de uitvoering van het Elektronische Toegangsdiensstelsel (ETD-stelsel) door de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) en de Single Digital Gateway (SDG) door de Dienst Publiek en Communicatie (DPC) op de juiste regelingen *RVO*, *UBR*, *Telecom* en *AZ-DPC* te verantwoorden.

Logius

Dit betreffen met name reallocaties van circa € 13,9 mln. voor eID en BSNk PP om deze op het juiste instrument *bijdrage aan agentschappen* te verantwoorden. Verder is er een reallocatie van – € 5,2 mln. om de middelen voor het programma Interbestuurlijke Datastrategie door ICTU op het juiste instrument *bijdrage aan ZBO's /RWT's* te kunnen verantwoorden.

6.7 Hoogwaardige dienstverlening één overheid

Opdrachten

Hoogwaardige dienstverlening één overheid

Dit betreft voornamelijk een reallocatie van € 5,2 mln. om middelen die zijn vrijgemaakt bij de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) op het juiste instrument (*bijdragen aan ZBO's/RWT's*) en regeling (*ICTU*) te verantwoorden.

Bijdragen aan ZBO's/RWT's

ICTU

Dit betreft een reallocatie van € 5,2 mln. vanuit *Opdrachten Hoogwaardige dienstverlening één overheid*. Zie hierboven bij *Opdrachten Hoogwaardige dienstverlening één overheid* de verdere toelichting.

6.8 Generieke Digitale Infrastructuur

Subsidies

Doorontwikkeling en innovatie digitale overheid

Dit betreft een reallocatie van € 10,0 mln. vanaf het instrument opdrachten. Zie hieronder bij opdrachten de verdere toelichting.

Opdrachten

Doorontwikkeling en innovatie

Dit betreft een reallocatie van € 41,0 mln. om de inzet van het vernieuwingsbudget op de juiste instrumenten te verantwoorden. Het betreft een subsidie aan de VNG voor de implementatie van Single Digital Gateway (SDG) fase 2, een bijdrage aan ICTU voor de Europese Digitale Identiteit (EDI), een bijdrage aan Logius voor diverse projecten op het gebied van gegevensuitwisseling en infrastructuur, en diverse bijdragen voor de projecten eHerkenning en nabestaandenmachtiging.

Bijdragen aan ZBO's/RWT's

ICTU

Dit betreft een reallocatie van € 25,4 mln. vanaf het instrument opdrachten. Zie hierboven bij opdrachten de verdere toelichting.

Bijdrage aan agentschappen

Logius

Dit betreft een reallocatie van € 5,4 mln. vanaf het instrument opdrachten. Zie hierboven bij opdrachten de verdere toelichting.

Ontvangsten

Het betreft de meerontvangsten op dit artikel in 2023. Deze ontvangsten worden gedesaldeer en ingezet op artikel 9 voor de relatief veel aanslagen voor zakelijke lasten uit voorgaande jaren die zijn binnengekomen en betaald moeten worden door het Rijksvastgoedbedrijf (RVB).

3.7 Artikel 7. Werkgevers- en bedrijfsvoeringsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 17 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7. Werkgevers- en bedrijfsvoeringsbeleid (bedragen x € 1.000)			
	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	101.768	- 215	101.553
Uitgaven	100.299	- 610	99.689
7.1 Werkgevers- en bedrijfsvoeringsbeleid	94.161	- 610	93.551
<i>Subsidies (regelingen)</i>	7.744	590	8.334
Diverse subsidies	1.302	50	1.352
Overlegstelsel	1.575	0	1.575
POK - Ambtelijk Vakmanschap	0	40	40
Bedrijfsvoeringsbeleid	205	500	705
POK - Leiderschap, diversiteit en inclusie	95	0	95
Ondersteuning koepels implementatie Woo	863	0	863
Kwaliteit management rijksdienst	20	0	20
Compensatie Waterschappen Woo (structureel)	3.356	0	3.356
POK - Bevorderen veilig werk- en meldklimaat	223	0	223
POK - Ondersteuning melders misstanden	105	0	105
<i>Opdrachten</i>	31.616	- 3.255	28.361
Bedrijfsvoeringsbeleid	8.299	- 2.600	5.699
Kwaliteit Management Rijksdienst	4.412	- 482	3.930
Werkgeversbeleid	1.715	- 12	1.703
Informatiehuishouding	2.475	- 336	2.139
Doorontwikkeling Rijksbrede ICT-voorziening	2.512	- 400	2.112
POK - Ambtelijk Vakmanschap	812	0	812
POK - Staat van de Uitvoering	0	37	37
POK- Leiderschap, diversiteit en inclusie	181	0	181
POK - Bevorderen veilig werk- en meldklimaat	609	- 35	574
POK - Ondersteuning van melders van misstanden	613	- 70	543
Open Overheid	1.620	0	1.620
Adviescollege ICT	275	0	275
Personele inzet crisisopvang	8.093	0	8.093
Algemene beveiligingseisen Rijksoverheid	0	643	643
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	9.553	2.410	11.963
POK - Ambtelijk Vakmanschap	39	0	39
Bedrijfsvoeringsbeleid	1.455	316	1.771
Werkgeversbeleid	1.798	0	1.798
POK - Staat van de Uitvoering	2.197	0	2.197
POK- Leiderschap, diversiteit en inclusie	10	0	10
Diverse bijdragen	4.054	2.094	6.148
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	1.084	0	1.084
Compensatie Waterschappen Woo (incidenteel)	1.084	0	1.084
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	53	30	83
POK - Ambtelijk Vakmanschap	0	30	30
Werkgeversbeleid	53	0	53
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	43.900	- 214	43.686
POK - Ambtelijk Vakmanschap	1.214	80	1.294
O&P Rijk (arbeidsmarkt communicatie)	10.184	0	10.184
I-Functie Rijk	450	0	450

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Bedrijfsvoeringsbeleid	1.331	3.884	5.215
Werkgeversbeleid	4.342	0	4.342
Doorontwikkeling Rijksbrede ICT-voorziening	7.525	1.002	8.527
POK- Leiderschap, diversiteit en inclusie	236	0	236
Diverse bijdragen	8.161	- 2.084	6.077
KOOP	7.270	- 3.581	3.689
Logius	3.187	0	3.187
Algemene beveiligingseisen Rijksoverheid	0	485	485
<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	<i>211</i>	<i>- 171</i>	<i>40</i>
Bedrijfsvoeringsbeleid	181	- 181	0
POK - Ambtelijk Vakmanschap	30	- 30	0
Bevorderen veilig werk- en meldklimaat	0	35	35
Ondersteuning van melders van misstanden	0	5	5
7.2 Pensioenen en uitkeringen	6.138	0	6.138
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>6.138</i>	<i>0</i>	<i>6.138</i>
Stichting Administratie Indonesische Pensioenen	6.138	0	6.138
Ontvangsten	123	1.171	1.294

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 18 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 7

	2023
juridisch verplicht	81%
bestuurlijk gebonden	3%
beleidsmatig gereserveerd	4%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	12%

Van het totale uitgavenbudget op artikel 7 is 81% juridisch verplicht.

Uitgaven

7.1 Werkgevers- en bedrijfsvoeringsbeleid

Opdrachten

Bedrijfsvoeringsbeleid

Dit betreft met name de reallocatie van € 1,7 mln. naar artikel 11 voor de uitbreiding van de capaciteit voor het rijksbrede Programma Hybride werken en voor het rijksbrede Programma Denk Doe Duurzaam. Verder betreft dit een reallocatie van € 0,5 mln. naar het juiste instrument *subsidies* voor het onderzoeksprogramma werk in transitie.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Diverse bijdragen

Dit betreft overboekingen van in totaal € 1,5 mln. ten behoeve het project werkplek van de toekomst van de ministeries Financiën, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Verder wordt het budget van het ministerie van BZK van € 0,5 mln. voor het project werkplek van de toekomst gerealiseerd van artikel 11.

Bijdrage aan Agentschappen

Bedrijfsvoeringsbeleid

Dit betreft met name de overboekingen van in totaal circa € 1,5 mln. van de andere departementen voor het programma Digi inkoop. Ook is er een reallocatie van € 1,5 mln. van artikel 11 voor de bekostiging van de rijkshubs in Assen en Leiden ten behoeve van een programma van facilitair en huisvesting en hybride werken. Verder betreft dit een desaldering van € 0,9 mln. van de ontvangsten van de programma's hybride werken en digi inkoop, die worden ingezet voor *bijdrage aan agentschappen*, zie ook de toelichting bij de ontvangsten.

Doorontwikkeling Rijksbrede ICT-voorziening

Dit betreft de overboeking van € 1,0 mln. van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor de bijdrage aan de Rijksbrede ICT voorzieningen.

Diverse bijdragen

Dit betreft voornamelijk een reallocatie van € 1,8 mln. naar artikel 11 voor het project werkplek van de toekomst.

KOOP

Dit betreft een reallocatie van € 3,6 mln. om de bijdragen uit programma overheid aan het informatiehuishoudingbudget binnen artikel 7 om op het juiste instrument *opdrachten* te verantwoorden.

Ontvangsten

Het betreft de ontvangsten voor de programma's hybride werken, inkoop en aanbesteding en digi inkoop. Deze ontvangsten worden gedesaldeerd en ingezet om de kosten van deze programma's te dekken, zie ook bij de uitgaven onderdeel *bijdrage aan agentschappen*.

3.8 Artikel 9. Uitvoering Rijksvastgoedbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 19 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 9. Uitvoering Rijksvastgoedbeleid (bedragen x € 1.000)			
Art. Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e supplettoire begroting (2)	Stand 2e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Uitgaven	163.718	5.100	168.818
9.1 Doelmatige Rijkshuisvesting	90.774	0	90.774
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>90.774</i>	<i>0</i>	<i>90.774</i>
RVB (Bijdrage voor huisvesting Koninklijk Huis)	17.335	0	17.335
RVB (Bijdrage voor huisvesting Hoge Colleges van Staat)	51.524	2.500	54.024
RVB (Bijdrage voor huisvesting Ministerie van AZ)	10.570	- 2.500	8.070
RVB (Bijdrage voor monumenten)	3.966	0	3.966
RVB (Bijdrage voor rijkshuisvesting)	7.379	0	7.379
9.2 Beheer materiële activa	72.944	5.100	78.044
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>72.944</i>	<i>5.100</i>	<i>78.044</i>
RVB	14.329	0	14.329
RVB (Onderhoud en beheerkosten)	4.651	0	4.651
RVB (Zakelijke lasten)	53.964	5.100	59.064
Ontvangsten	144.531	98.855	243.386

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 20 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 9

	2023
juridisch verplicht	98%
bestuurlijk gebonden	0%
beleidsmatig gereserveerd	0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	2%

Van het totale uitgavenbudget op artikel 9 is 98% juridisch verplicht.

Uitgaven

9.1 Doelmatige Rijkshuisvesting

Bijdrage aan agentschappen

RVB (Bijdrage voor huisvesting Hoge College van Staat)

Dit betreft € 2,5 mln. ten behoeve van hoger uitgevallen leegstand- en beveiligingskosten. Deze middelen zijn nodig voor de periode waarin zowel de gebruikers als aannemers niet aanwezig zijn op het Binnenhofcomplex en zij dus ook niet verantwoordelijk zijn voor deze kosten. Deze middelen worden gerealloceerd vanaf de regeling *RVB (Bijdrage voor huisvesting Ministerie van AZ)*.

RVB (Bijdrage voor huisvesting Ministerie van AZ)

Een aantal projecten wordt later opgeleverd dan verwacht, waardoor de kosten voor deze projecten dit jaar niet meer in rekening worden gebracht. Het budget wordt ingezet voor de hierboven beschreven reallocatie van middelen (€ 2,5 mln.) vanwege de hoger uitgevallen leegstand- en beveiligingskosten van het Binnenhofcomplex.

9.2 Beheer materiële activa

Bijdrage aan agentschappen

RVB (Onderhoud en beheerkosten)

Via deze regeling worden de middelen vanuit de meerontvangsten (circa € 1,4 mln.) van de pacht van het Windmolenpark Zeewolde gedesaldeerd en direct overgeboekt naar het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Dit dient ter financiering van de specifieke uitkering aan de provincie Flevoland ten behoeve van het Saneringsfonds Windpark Flevoland.

RVB (Zakelijke lasten)

Onverwacht zijn er relatief veel aanslagen voor zakelijke lasten uit voorgaande jaren binnengekomen die betaald moeten worden. De kosten zijn daardoor dit jaar hoger dan verwacht. Dit wordt gedekt door een meevaller op artikel 6 en een herbestemming van LPO middelen.

Ontvangsten

Dit betreft met name € 91 mln. aan meerontvangsten, doordat de veiling van benzinestations langs Rijkswegen meer heeft opgebracht dan geraamd. Daarnaast omvat dit circa € 6,4 mln. aan meerontvangsten voor bodemmaterialen. Tot slot betreft dit de meerontvangsten (circa € 1,4 mln.) aan pacht voor rijksgronden als gevolg van de ingebruikgeving van het Windmolenpark Zeewolde.

3.9 Artikel 14. Slavernijverleden: fonds en herdenkingscomité

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 21 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 14 Slavernijverleden: fonds en herdenkingscomité (bedragen x € 1.000)			
	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	3.000	0	3.000
Uitgaven	3.000	0	3.000
14.0 Slavernijverleden: fonds en herdenkingscomité	3.000	0	3.000
<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	<i>3.000</i>	<i>0</i>	<i>3.000</i>
Diverse bijdragen	3.000	0	3.000
Ontvangsten	0	0	0

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 22 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 14

	2023
juridisch verplicht	0%
bestuurlijk gebonden	100%
beleidsmatig gereserveerd	0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0%

Van het totale uitgavenbudget op artikel 14 is 0% juridisch verplicht.

Voor artikel 14 zijn er ten opzichte van de Prinsjesdag suppletoire begroting 2023 geen wijzigingen te melden.

4 Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 11. Centraal apparaat

Tabel 23 Centraal apparaat (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	763.012	33.639	796.651
Uitgaven	763.686	33.639	797.325
11.1 Apparaat (excl. AIVD)	763.686	33.639	797.325
<i>Personele uitgaven</i>	<i>420.291</i>	<i>- 976</i>	<i>419.315</i>
Eigen personeel	327.654	- 7.408	320.246
Inhuur externen	87.665	4.927	92.592
Overige personele uitgaven	4.972	1.505	6.477
<i>Materiële uitgaven</i>	<i>342.466</i>	<i>34.504</i>	<i>376.970</i>
Bijdrage SSO's	310.928	17.949	328.877
ICT	10.986	8.946	19.932
Overige materiële uitgaven	20.552	7.609	28.161
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>929</i>	<i>111</i>	<i>1.040</i>
Diverse bijdragen	929	111	1.040
Ontvangsten	151.733	22.396	174.129

Toelichting

Personele uitgaven

Eigen personeel

Dit betreft diverse reallocaties, voor met name Doc-Direkt om de personele uitgaven van Doc-Direkt op het juiste instrument te kunnen verantwoorden. Daarnaast betreft het ook een reallocatie naar artikel 3 ten behoeve van het Rijksvastgoedbedrijf. Door een latere matching van bouwlocaties aan de ingekochte flexwoningen, moeten deze langer opgeslagen worden op de beschikbaar gestelde distributielocaties. Hiervoor wordt € 2,9 mln. beschikbaar gesteld.

Inhuur externen

Dit betreft diverse reallocaties, voor Doc-Direkt (om de personele uitgaven van Doc-Direkt op het juiste instrument te kunnen verantwoorden) en het Project werkplek van de toekomst (om zowel de werkomgeving als ook de Content Services Platform (CSP) aanbesteding te realiseren, is de specialistische kennis met betrekking tot document management en andere voorzieningen). Daarnaast betreft het een desaldering (€ 1,5 mln.) in verband met de ontvlechting van de eindbalans van de Uitvoeringsorganisatie Bedrijfsvoering Rijk (UBR).

Materiële uitgaven

Bijdrage SSO's

Het betreft hier meerdere mutaties.

Er zijn overboekingen van de andere departementen van in totaal € 5,4 mln. ter dekking van de gemaakte kosten voor werkplekken door FMH.

Middels een desaldering is er een aanvulling op de raming van de kosten van € 2,1 mln. voor de HRM-adviseurs en andere P&O dienstverlening die verricht worden ten behoeve van de agentschappen. Zie ook de toelichting bij de ontvangsten.

Middels een desaldering is er een aanvulling op de raming van de kosten van € 2,7 mln. van de dienstverlening van de baten-lasten agentschappen die via het kerndepartement lopen voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVA's). Zie ook de toelichting bij de ontvangsten.

Er is een reallocatie van € 2,4 mln. van het instrument *eigen personeel* om de uitgaven op bedrijfsvoeringsterrein op het juiste instrument te kunnen verantwoorden. De uitgaven hebben betrekking op werkzaamheden in het kader van huisvesting, facilitair, ICT-middelen en overige.

Doc-Direkt verwacht een tekort van 5,4 mln., waarvan € 4,9 mln. op *bijdrage SSO's* en € 0,5 mln. op *ICT*. Dit komt voor een groot deel door onverwachte facturen van doorbelastingen van SSC-ICT. Door herprioritering op artikel 11 wordt dit gedekt.

ICT

Hier betreft een desaldering ten behoeve van Doc-Direkt (zie Bijdrage SSO's).

Ook zijn er overboekingen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het ministerie van Financiën (beiden € 1,0 mln.) ten behoeve van ICT voor de doorontwikkelingsopgave van Doc-Direkt. De bijdrage van BZK van € 1,0 mln. wordt via reallocatie op artikel 11 ook op het instrument *ICT* geboekt.

Overige materiële uitgaven

Het agentschap Uitvoeringsorganisatie Bedrijfsvoering Rijk (UBR) is per 1 januari van dit jaar opgehouden te bestaan. Het voormalig UBR onderdeel Organisatie voor Bedrijfsvoering en Financiën (OBF) is sinds dit jaar ondergebracht onder artikel 11 als een kas- verplichtingendienst. De openstaande facturen (schulden) komen voor rekening van OBF (€ 8 mln.). Dekking vindt plaats via de overgedragen liquide middelen van voormalig UBR. Zie daartoe ook de toelichting bij de ontvangsten.

Ontvangsten

Het betreft hier meerdere mutaties.

Het agentschap UBR is per 1 januari van dit jaar opgehouden te bestaan. Het voormalig UBR onderdeel Organisatie voor Bedrijfsvoering en Financiën (OBF) is sinds dit jaar ondergebracht onder artikel 11 als een kas- verplichtingendienst. De openstaande facturen (schulden) komen voor rekening van OBF via de overgedragen liquide middelen (een begrotingsontvangst) van UBR. Middels een desaldering worden deze middelen nu ingezet ter dekking van de betaling van deze openstaande facturen (€ 9,5 mln.). Zie ook de toelichting bij het instrument *overige materiële uitgaven en inhuur externen*.

Er zijn meerontvangsten van € 2,1 mln. van de HRM-adviseurs en andere P&O dienstverlening die verricht worden ten behoeve van de agentschappen. Middels een desaldering worden de geraamde kosten verhoogd. Zie ook de toelichting bij het instrument *bijdrage SSO's*.

Er zijn meerontvangsten van € 2,7 mln. van de dienstverlening van de baten-lasten agentschappen die via het kerndepartement lopen voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVA's). Middels een desaldering worden de geraamde kosten verhoogd. Zie ook de toelichting bij het instrument *bijdrage SSO's*.

Er zijn meer ontvangsten van € 5,4 mln. bij Doc-Direct. Middels een desaldering worden de geraamde kosten verhoogd. Zie ook de toelichting bij het instrument *Bijdrage SSO's*.

4.2 Artikel 12. Algemeen

Tabel 24 Algemeen (bedragen x € 1.000)

Art.		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art.	Verplichtingen	46.090	1.060	47.150
	Uitgaven	116.340	- 48.940	67.400
12.0	Algemeen	116.340	- 48.940	67.400
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>1.112</i>	<i>0</i>	<i>1.112</i>
	Diverse subsidies	1.053	0	1.053
	Koninklijk Paleis Amsterdam	59	0	59
	<i>Opdrachten</i>	<i>605</i>	<i>100</i>	<i>705</i>
	(Inter)nationale samenwerking	225	0	225
	Diverse opdrachten	380	100	480
	<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>58</i>	<i>0</i>	<i>58</i>
	Diverse bijdragen	11	0	11
	POK - BZK transparant	47	0	47
	<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>70.067</i>	<i>- 49.950</i>	<i>20.117</i>
	Kwijtschelden publieke schulden	70.000	- 50.000	20.000
	Verzameluitkeringen	67	50	117
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>12.608</i>	<i>400</i>	<i>13.008</i>
	Eigenaarsbijdrage	11.550	0	11.550
	POK - BZK transparant	1.053	400	1.453
	Diverse bijdragen	5	0	5
	<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	<i>31.890</i>	<i>510</i>	<i>32.400</i>
	Financiën (IXB)	31.890	510	32.400
	Ontvangsten	17.968	0	17.968

Toelichting

Bijdrage aan medeoverheden

Kwijtschelden publieke schulden

De compensatie van de uitgaven en de derving van inkomsten bij medeoverheden vindt plaats op basis van nacalculatie (werkelijke kosten). Omdat op dit moment volgens de voorwaarden nog niet kan worden overgegaan tot betaling, komt het restant van het budget (€ 50 mln.) dit jaar niet meer tot uitputting en wordt dit budget generaal teruggeboekt. In het voorjaar wordt gekeken naar de meerjarige raming en welke middelen nodig zijn voor de doelstelling.

4.3 Artikel 13. Nog onverdeeld

Tabel 25 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)				
Art.		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Verplichtingen	0	0	0
	Uitgaven	0	0	0
13.0	Nog onverdeeld	0	0	0
	Nog te verdelen	0	0	0
	Ontvangsten	0	0	0

Toelichting

Voor artikel 13 zijn er ten opzichte van de Prinsjesdag suppletoire begroting 2023 geen wijzigingen te melden.

5 Agentschappen

5.1 Dienst van de Huurcommissie (DHC)

Exploitatieoverzicht

Tabel 26 Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap DHC (Tweede suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletioire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e suppletioire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
Baten			
- Omzet	22.987	1.550	24.537
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	12.823	1.971	14.794
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	0	0	0
<i>waarvan omzet derden</i>	10.164	- 421	9.743
Rentebaten	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	22.987	1.550	24.537
Lasten			
Apparaatskosten	22.888	1.524	24.412
- Personele kosten	17.995	916	18.911
<i>waarvan eigen personeel</i>	12.700	483	13.183
<i>waarvan inhuur externen</i>	4.700	238	4.938
<i>waarvan overige personele kosten</i>	595	195	790
- Materiële kosten	4.893	608	5.501
<i>waarvan apparaat ICT</i>	2.681	300	2.981
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	0	0	0
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	2.212	308	2.520
Rentelasten	0	0	0
Afschrijvingskosten	99	26	125
- Materieel	99	26	125
<i>waarvan apparaat ICT</i>	93	26	119
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	6	0	6
- Immaterieel	0	0	0
Overige lasten	0	0	0
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	0	0	0
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	0	0	0
Totaal lasten	22.987	1.550	24.537
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	0

Toelichting

Baten

Omzet

De dekking van de Huurcommissie is drieledig: de verhuurderbijdrage, de leges (beide opgenomen in de omzet derden) en de bijdrage van het moederdepartement.

Waarvan omzet moederdepartement

De bijdrage van het moederdepartement stijgt met € 2,0 mln. als gevolg van de eerste beperkte uitgaven voor de tijdelijke tegemoetkoming blokaansluitingen (TTB) en de voorbereidingen op de invoering van de Wet Betaalbare Huur. In de Uitvoeringstoets van deze laatste wet waren deze voorbereidingskosten geraamd op € 3 mln. maar, mede gezien de temporisering van deze wet, is slechts € 2 mln. benodigd.

Waarvan omzet derden

De legesinkomsten zijn aangepast aan de te verwachte productie 2023 en hierdoor met € 0,4 mln. neerwaarts bijgesteld.

Lasten

Personele kosten

Door het proces van continue werving en de voorbereidingen voor de Wet Betaalbare Huur is het aantal medewerkers toegenomen en zal in de resterende maanden van 2023 nog verder toenemen.

Waarvan inhuur externen

De hogere externe inhuur is tijdelijk noodzakelijk voor de voorbereidingsactiviteiten die samenhangen met de Wet betaalbare huur waaronder ook de aanpassing van de organisatie.

Materiële kosten

De ICT uitgaven en de overige materiële kosten stijgen overeenkomstig de toename van het aantal medewerkers en als gevolg van de voorbereidingen op de Wet Betaalbare Huur.

Kasstroomoverzicht

Tabel 27 Kasstroomoverzicht Baten-lastenagentschap DHC (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e supplettoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	- 1.412	0	- 1.412
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	27.487	1.550	29.037
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 25.189	- 1.622	- 26.811
2. Totaal operationele kasstroom	2.298	- 72	2.226
Totaal investeringen (-/-)	- 65	0	- 65
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 65	0	- 65
Enmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Enmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	0	0	0
Beroep op leenfaciliteit (+)	0	0	0
4. Totaal financieringskasstroom	0	0	0
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	821	- 72	749

Toelichting

Operationele kasstroom

De hogere ontvangsten en uitgaven in de operationele kasstroom zijn enerzijds het gevolg van de extra financiering door het moederdepartement voor de voorbereidingen op de Wet Betaalbare Huur en anderzijds het gevolg van de extra kosten die de voorbereidingen op deze Wet met zich mee neemt.

5.2 Logius

Exploitatieoverzicht

Tabel 28 Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap Logius (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)			
	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e suppletoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
Baten			
- Omzet	348.626	- 18.911	329.715
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	300.787	2.108	302.895
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	39.840	- 25.918	13.922
<i>waarvan omzet derden</i>	8.000	4.899	12.899
Rentebaten	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	348.626	- 18.911	329.715
Lasten			
Apparaatskosten	348.626	- 18.936	329.690
- Personele kosten	109.971	8.912	118.883
<i>waarvan eigen personeel</i>	69.153	- 4.576	64.577
<i>waarvan inhuur externen</i>	36.021	13.772	49.793
<i>waarvan overige personele kosten</i>	4.797	- 284	4.513
- Materiële kosten	238.655	- 27.848	210.807
<i>waarvan apparaat ICT</i>	9.309	0	9.309
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	1.252	36	1.288
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	228.094	- 27.884	200.210
Rentelasten	0	0	0
Afschrijvingskosten	0	25	25
- Materieel	0	15	15
<i>waarvan apparaat ICT</i>	0	0	0
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	0	15	15
- Immaterieel	0	10	10
Overige lasten	0	0	0
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	0	0	0
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	0	0	0
Totaal lasten	348.626	- 18.911	329.715
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	0

Toelichting

Baten

Omzet

De verwachte totale omzet van Logius in 2023 blijkt € 18,9 miljoen lager te zijn dan aanvankelijk in de begroting was opgenomen. De belangrijkste aanpassing betreft de definitieve B&E GDI-opdracht, die € 15,6 miljoen lager is uitgevallen dan aanvankelijk begroot was.

Waarvan omzet overige departementen

De omzet voor andere departementen daalt in vergelijking met de begroting voor 2023 met bijna € 25,9 miljoen. Dit is grotendeels het gevolg van een verschuiving naar omzet voor het moederdepartement, omdat er, voornamelijk binnen de doorontwikkelopdrachten, andere opdrachten definitief aan Logius zijn gegund dan aanvankelijk in de begroting van 2023 was voorzien.

Lasten

Apparaatskosten

Parallel aan de verlaging van de omzet, die voortvloeit uit de gewijzigde opdrachtenportefeuille, zijn ook de totale apparaatskosten met een gelijkwaardig bedrag verminderd. Als gevolg van de omzetbijstelling is er ook een verschuiving van materiële kosten naar personele kosten. Een bijkomend effect is dat KOOP nu geïntegreerd is en dat dit op basis van voortschrijdend inzicht tot verschuivingen heeft geleid in de kostensoorten ten opzichte van de begroting

Waarvan inhuur externen

Een belangrijke verklaring van de stijging kosten inhuur externen is dat Logius op basis van realisatie beter inzicht heeft verkregen in de inkoop van dienstverlening als uitbesteed werk (overige materiële kosten) versus inhuur externen (personele kosten). Hierdoor is er sprake van een verschuiving van uitbesteed werk naar inhuur. Dit verklaart grotendeels de toename van externe inhuur van € 36 mln. naar € 49,8 mln. De kosten van uitbesteed werk onder overige materiële kosten zijn met een vergelijkbaar bedrag gedaald.

Afschrijvingskosten

Ondanks de samenvoeging van KOOP en Logius op 1 januari 2023 waren deze kosten nog niet verwerkt in de oorspronkelijke begroting.

Kasstroomoverzicht

Tabel 29 Kasstroomoverzicht Baten-lastenagentschap Logius (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e supplettoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	72.404	0	72.404
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	348.626	- 18.911	329.715
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 348.626	18.911	- 329.715
2. Totaal operationele kasstroom	0	0	0
Totaal investeringen (-/-)	0	0	0
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	0	0	0
Enmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Enmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	0	0	0
Beroep op leenfaciliteit (+)	0	0	0
4. Totaal financieringskasstroom	0	0	0
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	72.404	0	72.404

Toelichting

Operationele kasstroomoverzicht

In alle jaren is uitgegaan van een exploitatieresultaat dat nihil is. Er wordt afgerekend op basis van werkelijk gemaakte kosten. De operationele kasstroom is aangepast in lijn met de hierboven beschreven wijzigingen.

5.3 Rijksorganisatie Beveiliging en Logistiek (RBL)

Exploitatieoverzicht

Tabel 30 Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap RBL (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e supplettoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
Baten			
- Omzet	139.275	- 10.328	128.947
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	37.184	- 2.048	35.136
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	102.001	- 8.190	93.811
<i>waarvan omzet derden</i>	90	- 90	0
Rentebaten	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	139.275	- 10.328	128.947
Lasten			
Apparaatskosten	138.910	- 8.313	130.597
- Personele kosten	50.424	1.915	52.339
<i>waarvan eigen personeel</i>	47.575	1.485	49.060

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e supplettoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
<i>waarvan inhuur externen</i>	1.099	1.045	2.144
<i>waarvan overige personele kosten</i>	1.750	- 615	1.135
- Materiële kosten	88.486	- 10.228	78.258
<i>waarvan apparaat ICT</i>	1.454	- 125	1.329
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	10.325	2	10.327
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	76.707	- 10.105	66.602
Rentelasten	0	0	0
Afschrijvingskosten	365	- 155	210
- Materieel	100	0	100
<i>waarvan apparaat ICT</i>	35	0	35
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	65	0	65
- Immaterieel	265	- 155	110
Overige lasten	0	0	0
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	0	0	0
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	0	0	0
Totaal lasten	139.275	- 8.468	130.807
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	- 1.860	- 1.860
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	- 1.860	- 1.860

Toelichting

Baten

Omzet

De totale omzet wordt naar verwachting € 10,3 mln. lager, dit heeft twee oorzaken. De eerste oorzaak is doordat Rijksbeveiligingsorganisatie (RBO) niet alle dienstverlening kan leveren als gevolg van personeelstekorten bij de Particuliere Beveiligingsorganisaties (PBO) die een groot deel van de RBO dienstverlening uitvoert (€ 6,2 mln.).

Daarnaast valt de omzet bij Interdepartementale Post- en Koeriersdienst (IPKD) € 4,1 mln. lager uit, omdat de opdracht van het ministerie van OCW met betrekking tot het bezorgen van COVID-19 zelftesten eerder is gestopt dan verwacht vanwege het uitblijven van de pandemie in 2023.

Lasten

Apparaatskosten

De personele kosten nemen toe door hogere salariskosten (€ 1,5 mln.) en kosten voor externe inhuur (€ 1,0 mln.). De reden hiervoor is dat RBO versneld meer eigen personeel aanneemt vanwege de personeelstekorten bij de PBO. De hogere kosten externe inhuur wordt veroorzaakt door meer inhuur op projecten en de verbetering van de bedrijfsvoering. De overige personele lasten vallen lager uit (€ 0,6 mln.) vanwege het doorschuiven van opleidingen naar 2024.

Materiële kosten

De overige materiële kosten dalen naar verwachting met € 10,1 mln. voornamelijk als gevolg van het niet kunnen leveren van de gevraagde dienstverlening van de PBO's (uitbesteding) in verband met personeelstekorten ad € 6,6 mln. Daarnaast is de uitbesteding bij IPKD € 2,9 mln. lager

vanwege het eerder stopzetten van de opdracht voor het bezorgen van COVID-19 zelftesten. Er is ook sprake van een onderuitputting op kosten met betrekking tot het Wagenpark (€ 0,4 mln.) en overige materiele kosten (€ 0,2 mln.).

Afschrijvingskosten

De afschrijvingslasten vallen circa € 0,2 mln. lager uit dan begroot door de latere oplevering van het Transport Management Systeem bij IPKD. In lijn met de regelgeving start de afschrijving pas na implementatie en ingebruikname van het systeem.

Saldo van baten en lasten

Als gevolg van minder omzet, die niet volledig kan worden opgevangen door kostenbesparingen respectievelijk lagere kosten, ontstaat naar verwachting een negatief saldo.

Kasstroomoverzicht

Tabel 31 Kasstroomoverzicht Baten-lastenagentschap RBL (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)			
	(1) Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e supplettoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	- 4.343	0	- 4.343
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	143.738	- 8.313	135.425
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 138.910	8.313	- 130.597
2. Totaal operationele kasstroom	4.828	0	4.828
Totaal investeringen (-/-)	- 285	- 115	- 400
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 285	- 115	- 400
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	0	0	0
Beroep op leenfaciliteit (+)	0	0	0
4. Totaal financieringskasstroom	0	0	0
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	200	- 115	85

Toelichting

Operationele kasstroom

De mutatie in de operationele kasstroom is het gevolg van lagere omzet (minder ontvangsten) en als gevolg daarvan lagere inkoopkosten (minder uitgaven), voornamelijk als gevolg van minder uitbesteed werk.

Investeringskasstroom

De mutatie wordt veroorzaakt door hogere investeringskosten voor het Transport Management Systeem bij IPKD.

5.4 Rijksvastgoedbedrijf (RVB)

Exploitatieoverzicht

Tabel 32 Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap RVB (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e supplettoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
Baten			
- Omzet	1.418.476	- 77.062	1.341.414
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	174.128	- 1.390	172.738
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	1.146.722	- 79.256	1.067.466
<i>waarvan omzet derden</i>	97.626	3.584	101.210
Rentebaten	0	6.316	6.316
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	99.784	14.461	114.245
Totaal baten	1.518.260	- 56.285	1.461.975
Lasten			
Apparaatskosten	379.634	3.496	383.130
- Personele kosten	300.926	3.320	304.246
<i>waarvan eigen personeel</i>	252.204	397	252.601
<i>waarvan inhuur externen</i>	48.722	2.923	51.645
<i>waarvan overige personele kosten</i>	0	0	0
- Materiële kosten	78.708	176	78.884
<i>waarvan apparaat ICT</i>	19.983	- 525	19.458
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	35.916	1.613	37.529
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	22.809	- 912	21.897
Rentelasten	89.185	- 9.932	79.253
Afschrijvingskosten	437.289	- 57.057	380.232
- Materieel	437.289	- 57.057	380.232
<i>waarvan apparaat ICT</i>	0	0	0
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	437.289	- 57.057	380.232
- Immaterieel	0	0	0
Overige lasten	612.152	7.207	619.359
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	0	0	0
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	612.152	7.207	619.359
Totaal lasten	1.518.260	- 56.285	1.461.975
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	0

Toelichting

Baten

Omzet

Omzet overige departementen

De lagere omzet bij overige departementen wordt grotendeels veroorzaakt door een lagere omzet voor specialties, vanwege het later gereed komen van diverse projecten en door verminderde huuropbrengsten in het kantorenstelsel, vanwege beëindiging van de huur van een object.

Rentebaten

De rentebaten worden gerealiseerd door het ontvangen van rente over de financiële middelen, die op de rekening-courant van het RVB staan. Het rentepercentage is in de loop van dit jaar behoorlijk gestegen.

Bijzondere baten

De stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de mutatie Onderhanden Projecten (OHP). Onder deze post vallen met name nog-niet-geactiveerde uren op lopende projecten.

Lasten

Afschrijvingskosten

De lagere afschrijvingskosten zijn het gevolg van het later dan verwacht gereed komen van diverse projecten.

Rentelasten

De daling van de rentelasten wordt verklaard door het later gereed komen van diverse projecten. Deze rentelasten worden, net als de afschrijvingslasten, pas in rekening gebracht na oplevering en activering van afgeronde projecten.

Kasstroomoverzicht

Tabel 33 Kasstroomoverzicht Baten-lastenagentschap RVB (Tweede suppletore begroting) (bedragen x € 1.000)			
	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletore Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e suppletore begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	584.686	0	584.686
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	2.405.236	77.151	2.482.387
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 1.994.122	- 167.059	- 2.161.181
2. Totaal operationele kasstroom	411.114	- 89.908	321.206
Totaal investeringen (-/-)	- 599.000	- 372.145	- 971.145
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	11.081	11.081
3. Totaal investeringskasstroom	- 599.000	- 361.064	- 960.064
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	- 2.423	0	- 2.423
Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 355.237	0	- 355.237
Beroep op leenfaciliteit (+)	599.000	372.145	971.145
4. Totaal financieringskasstroom	241.340	372.145	613.485
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	638.140	- 78.827	559.313

Toelichting

Operationele kasstroom

De lagere totale operationele kasstromen zijn het gevolg van het later dan verwacht gereed komen van diverse projecten.

Investeringskasstroom

Het totaal aan investeringen is verhoogd, vanwege een gerealiseerde aankoop van een object.

5.5 Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG)

Exploitatieoverzicht

Tabel 34 Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap RvIG (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e suppletoire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
Baten			
- Omzet	112.388	7.000	119.388
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	45.302	16.000	61.302
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	0	4.000	4.000
<i>waarvan omzet derden</i>	67.086	- 13.000	54.086
Rentebaten	0	500	500
Vrijval voorzieningen	26.905	2.112	29.017
Bijzondere baten	0	0	0
Totaal baten	139.293	9.612	148.905
Lasten			
Apparaatskosten	138.149	18.112	156.261
- Personele kosten	34.913	6.000	40.913
<i>waarvan eigen personeel</i>	27.612	0	27.612
<i>waarvan inhuur externen</i>	6.268	6.000	12.268
<i>waarvan overige personele kosten</i>	1.033	0	1.033
- Materiële kosten	103.236	12.112	115.348
<i>waarvan apparaat ICT</i>	375	0	375
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	200	0	200
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	102.661	12.112	114.773
Rentelasten	0	0	0
Afschrijvingskosten	9.936	- 600	9.336
- Materieel	7.996	- 1.600	6.396
<i>waarvan apparaat ICT</i>	100	0	100
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	7.896	- 1.600	6.296
- Immaterieel	1.940	1.000	2.940
Overige lasten	0	0	0
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	0	0	0
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	0	0	0
Totaal lasten	148.085	17.512	165.597
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	- 8.792	- 7.900	- 16.692
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	- 8.792	- 7.900	- 16.692

Toelichting

Baten

Omzet

Omzet moederdepartement

De omzet moederdepartement valt naar verwachting hoger uit doordat diverse, door het moederdepartement gefinancierde, grote projecten niet in de begroting waren meegenomen.

Omzet overige departementen

Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van omzet derden naar omzet overige departementen.

Omzet derden

Naast voornoemde verschuiving naar de omzet van overige departementen, is bij de tariefstelling voor het gebruik van de Basisregistratie Personen (BRP) in overleg met de gebruikers rekening gehouden met een tekort van € 18,5 mln. Dit negatieve resultaat wordt verrekend met de schuld aan de gebruikers uit voorgaande jaren. Ultimo 2022 bedroeg deze schuld € 30,8 mln. De afbouw van deze schuld gaat hiermee sneller dan begroot.

Vrijval voorzieningen

Bij het bepalen van de egalisatievoorziening ultimo 2022 is reeds rekening gehouden met gestegen productiekosten voor reisdocumenten. De voorziening valt volledig vrij in 2023.

Lasten

Apparaatskosten

Inhuur externen

Diverse grote projecten waren niet in de begroting meegenomen. Gezien de tijdelijke aard van deze projecten, worden de werkzaamheden hoofdzakelijk uitgevoerd met behulp van externe inhuur.

Materiële kosten

Overige materiële kosten

De overige materiële kosten vallen hoger uit doordat diverse grote projecten niet in de begroting waren meegenomen. Deze kosten worden gefinancierd middels separate opdrachten vanuit het moederdepartement.

Daarnaast zijn de productiekosten voor reisdocumenten, als gevolg van de sterke inflatie in 2022, sterker toegenomen dan begroot. Hier is reeds rekening mee gehouden bij de berekening van de egalisatievoorziening ultimo 2022.

Afschrijvingskosten

Materieel

Doordat beoogde investeringen lager uitvallen dan begroot, zijn de afschrijvingskosten ook lager dan begroot. Daarnaast heeft een verschuiving plaatsgevonden van materiële naar immateriële vaste activa.

Immaterieel

Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van materiële naar immateriële vaste activa. Dit resulteert in hogere afschrijvingskosten op immateriële vaste activa.

Saldo van baten en lasten

Het negatieve saldo van baten en lasten komt geheel voort uit de niet kostendekkende tariefstelling zoals toegelicht bij de afname van de omzet vanuit derden.

Kasstroomoverzicht

Tabel 35 Kasstroomoverzicht Baten-lastenagentschap RvIG (Tweede suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)

	(1) Vastgestelde begroting (incl. Suppletioire Begrotingen, NvW en amendementen)	(2) Mutaties 2e suppletioire begroting	Totaal geraamd (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	43.275	21.797	65.072
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	112.388	7.500	119.888
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 138.149	- 17.200	- 155.349
2. Totaal operationele kasstroom	- 25.761	- 9.700	- 35.461
Totaal investeringen (-/-)	- 32.625	12.860	- 19.765
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 32.625	12.860	- 19.765
Enmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Enmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	0	0	0
Beroep op leenfaciliteit (+)	15.200	- 15.200	0
4. Totaal financieringskasstroom	15.200	- 15.200	0
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	89	9.757	9.846

Toelichting

In de begroting is voor de stand van de rekening courant RHB uitgegaan van het saldo ultimo 2021 en de in 2022 begrote mutaties. De daadwerkelijke stand ultimo 2022 was echter € 21,8 mln. hoger.

Operationele kasstroom

De ontvangsten van de operationele kasstroom zijn toegenomen door financiering van projecten door het moederdepartement. Daartegenover staat echter een lagere kasstroom als gevolg van de lager dan begrote tariefstelling BRP.

De totale uitgaven van de operationele kasstroom zijn toegenomen door hogere uitgaven aan externe inhuur en productiekosten van reisdocumenten.

Investeringskasstroom

Diverse investeringen vallen lager uit dan begroot. Daarnaast heeft een deel van de investeringen reeds eind 2022 plaats gevonden.

Financieringskasstroom

Gezien het saldo rekening courant RHB ultimo 2022 en de afgenomen investeringswaarde, wordt in 2023 geen beroep gedaan op de leenfaciliteit.